

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1880. Första Kammaren. N:o 19.

Fredagen den 19 Mars.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades åtta protokollsutdrag för den 17 och protokollet för den 10 Mars.

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets den 13 och 17 Mars bordlagda Utlatande N:o 18, i anledning af väckt motion angående upphörande af påföljden af medborgerligt förtroendes förlust för ringare brott, som första gången begås.

Upphörande af påföljden af medborgerligt förtroendes förlust för ringare brott.

Herr Lindström: Enligt hvad jag har mig bekant, har Andra Kammaren med afslag å Utskottets förevarande framställning godkänt det slut, till hvilket åtskilliga reservanter kommit uti den betänkandet bifogade reservationen. Att denna Kammare skulle komma till samma slut, synnerligen då det visat sig, att bland reservanterna icke finnes någon enda af denna Kammares ledamöter i Lag-Utskottet, har väl ej varit anledning att antaga; men det högsinta exempel, hvarmed Andra Kammaren föregått, gifver mig förhoppning, att Första Kammaren möjligen vid närmare öfvervägande skall finna sig föranledd biträda Medkammarens beslut, och jag vågar därför yttra några ord i frågan, helst denna enligt mitt förmenande är af vida större vikt, än den måhända vid ett hastigt påseende synes ega.

Det finnes i vår nuvarande strafflag åtskilliga straffbestämmelser, hvilka starkt skria mot det allmänna rättsmedvetandet, men hvilka icke dess mindre fått under de sexton år, lagen egt bestånd, vara i orubbad besittning af sin gällande kraft. Dit höra de så kallade afflikitiva straffen, en styggelse för vår tids upplystare och humanare tänkesätt. Om dessa är nu ej anledning att yttra sig utom i förbigående. Men bredvid de straffarter, som strafflagen uppräknar, finnes äfven något, som kallas straffpåföljd, bestående uti förlust på längre eller kortare tid af medborgerligt förtroende för den, som begått vissa uti lagen uppräknade brott. Ett rent utstrykande ur lagen af denna påföljd har ännu icke blifvit ifrågasatt; men om så skett, skulle jag hafva varit den förste att tillstyrka en dylik åtgärd, emedan jag för min del anser tillvaron af denna straffpåföljd vara så upprörande för den

Upphörande af påföljden af medborgerligt förtroendes förlust för ringare brott.

allmänna rättskänslan, att den nästan är en skam för vår lagstiftning. Det är icke nog med, att den brottslige får lida sitt straff, utan sedan detta är utståndet, skall han än ytterligare prostitueras. Knappt kommen öfver fängelseportens tröskel, stickes honom i hand det betyg, med hvilket han på nytt skall gå ut i världen för att, försonad med samhället, söka genom arbete och ärlig sträfvan återvinna det förlorade förtroendet. Men betyget, i stället för att dölja hans vanära och sätta den ångerfulle i tillfälle att börja en ny vandel, blottar den ännu mera, ty der står skrifvet om hans vanföjd, som är detsamma som att förvisa honom ur hvar mans åsyn och bedja honom lemna alla förhoppningar. När eller huru denna lag tillkommit, vet jag icke; men jag hade äran deltaga i det arbete, som föregick nuvarande strafflags antagande, och det vet jag, att nu ifrågavarande straffpåföljd var ännu strängare före 1864. Att den blef bibehållen i det omfång, den ännu har, berodde väl hufvudsakligen derpå, att det allmänna folkmedvetandet icke ansågs moget för dess aflägsnande ur strafflagen. Tiden går emellertid så fort framåt, att hvad som för femton eller sexton år sedan kunde sägas icke vara moget för folkmedvetandet är måhända i dag föråldradt. Och ändock talar Utskottet om den allmänna folkuppfattningen, likasom om icke det lika mycket bör vara lagstiftarens uppgift att genom ändamålsenliga och förnuftiga lagar, trots en inskränkt och fördomsfull folkuppfattning, leda denna i en god och samhällsnyttig riktning, som det bör vara att af den rådande folkuppfattningen i sina lagstiftningsförsök ledas, när denna uppfattning går i en god och sund riktning. Har det varit så alldeles sällsynt hos oss att reformer uti en lag just haft till följd, att folkmedvetandet, om det varit på en orätt väg, genom lagen kommit i den rätta riktningen? Det fans en tid, då det icke ansågs som någon synnerligen oriktig handling, om en person gick in på främmande skog och tillgrep ved, och ännu i dag är folkmedvetandet på många ställen i detta afseende detsamma; men detta har icke utgjort hinder för lagstiftningen att förändra denna lag och såsom *stöld* beteckna hvad som förut endast ansågs såsom *åverkan*. Inom denna Kammare och ännu mer inom Medkammaren hafva tecken visat sig, tydande derpå, att man önskade strängare lagbestämmelser än nu i fråga om lotterispelet; men icke kan man väl derföre säga, att den allmänna uppfattningen bland folket är absolut emot lotterispelet, ty mångtusen äro de, som här i landet sätta sin sista skärf på lotteri.

Nödvändigheten af en reform i det afseende, hvarom nu är fråga, bör väl bestämmas deraf, om den är förenlig med samhällets eget välförståndade intresse och en mildare och mänskligare uppfattning af det sätt, hvarpå brott böra bestraffas, men icke af något annat; och likasom lagens syfte bör vara icke blott att straffa, utan äfven att varna andra för begående af brott, så bör påföljden af straffet icke vara sådan, att den för brottslingen försvårar möjligheten att åter blifva en laglydig medborgare, hvilket sker, om han efter utståndet fängelsestraff hindras genom det så kallade vanföjdsbetyget att återvända till samhället och i stället frestas att, utstött från sina likar, på nytt beträda brottets bana. Men saken har äfven en annan sida, som icke är mindre beaktansvärd, nemligen den likhet inför lagen, som bör till-

komma alla medborgare i ett land. Den fine brottslingen i frack och glacéhandskar skuddar vid utträdet ur fängelset stoftet af sina fötter och begifver sig till främmande land, der prestbevis icke behöfves och der någon uppmärksamhet icke fästes vid hans föregåendeandel; men den stackare, som icke har tillräckliga tillgångar dertill, får söka att här hemma taga sig fram så godt han kan och finna sig uti all den smålek, han får lida, med den lotten till slut att i lyckligaste fall blifva upptagen såsom försvarslös och sänd till en kronoarbetarescorps. Den oredlige gäldenär, som visat värdslöshet mot sina borgenärer och derföre straffas med fängelse, kan icke ådömas förlust af medborgerligt förtroende, under det att till exempel den, som måhända af en hård nödvändighet att försörja en talrik familj går in på en främmande åker och tillgriper af växande gröda, blifver, om det stulnas värde öfverstiger femton kronor, dömd till fängelse och derjemte förlustig medborgerligt förtroende. Flere sådana exempel kunna anföras. En kassör i en bank eller hos en större affärsfirma, hvilken försnillar tusentals kronor, kan enligt vår svenska strafflag icke ådömas förlust af medborgerligt förtroende; men ett handelsbiträde eller ett tjenstehjon, som stjul från sin husbonde för mer än 15 kronors värde, han blifver medborgerligt förtroende förlustig. Icke kan sådant sägas vara likhet inför lagen! Nu kanske någon invänder med Utskottet, att allt detta är mycket behjertansvärdt, men tiden är ännu icke mogen för en förändring i denna riktning ytterligare, än hvad redan skett genom förordningen den 31 Oktober 1873. Denna förordning innehåller emellertid icke någon inskränkning i afseende på tillämpningen af ifrågakvarande straffpåföljd, utan den inskränker endast tiden, så att minimum nedsättes från fem till ett år, hvarigenom den stränga påföljden icke alls är borttagen. Utskottet säger, att det är nödvändigt att bibehålla densamma för den kontrollens skull, som derigenom finnes på brottslingen, så att icke arbetsgifvare behöfva utsättas för olägenheten att i sitt arbete mottaga brottslingar. Men blifver då den, som utstått ett års förlust af medborgerligt förtroende, bättre derigenom eller skall han icke snarare, då möjligheten att söka någon anställning under ett helt år är för honom afskuren, åter frestas att beträda brottets bana, huru goda föresatser han än vid utträdet ur fängelset må hafva haft, och blifver icke faran för arbetsgifvaren härigenom större än den förut var? Utskottet säger vidare, att den allmänna meningen icke skulle fördraga, att en brottsling efter utståndet straff kunde få deltaga i riksdagsmannaval eller andra medborgerliga rättigheter, till exempel att till riksdagsman utses eller med kommunalt uppdrag begärfas. För min del kan jag icke finna, att om något samhälle vill lemna en person, som utstått sitt straff, ett dylikt uppdrag, deri skulle ligga något orätt, helst som detta samhälle måhända dermed ville visa, att det ansåge honom hafva blifvit oskyldigt straffad eller straffad på ett sätt, som icke stode i något riktigt förhållande till det begångna brottet.

Utskottet vill vidare icke, att en sådan brottsling skall få träda fram inför domaren och aflägga vittnesmål; men under det denne brottsling med brännmärket på sin panna är förhindrad härifrån, ne-

*Upphörande
af påföljden
af medbor-
gerligt för-
troendes för-
lust för rin-
gare brott.*

(Forts.)

Upphörande af påföljden af medborgerligt förtroendes förlust för ringare brott. kas sådant icke en måhända mycket gröfre brottsling, som icke fått någon straffpåföljd sig ådömd.

Jag vill icke längre upptaga Kammarens tid. Jag ber endast få fästa uppmärksamheten derpå, att de reservanter, hvilkas förslag jag önskar må bifallas, icke begärt att denna straffpåföljd skall ur lagen uteslutas, icke ens ifrågasatt att den skulle i vidare mån mildras, än att åt domaren finge öfverlemnas afgörandet, huruvida straffpåföljden borde ådömas eller icke, då brottet vore af lindrigare art och för första gången begånget. Denna hemställan innefattar alltså ett så obetydligt steg mot det rätta, att jag vågar hoppas, att denna Kammare skall bifalla reservanternas omförmälda förslag, »att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t begära, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana förändringar i strafflagen, att då någon första gången sakfälles för brott, som medför förlust af medborgerligt förtroende, det må, utom då fråga är om de gröfsta arter af dessa brott, bero på domarens pröfning, huruvida nämnda straffpåföljd bör ådömas eller icke.»

Herr Fröman: Då jag i mina embetsberättelser mer än en gång fäst uppmärksamheten på det hinder, denna straffpåföljd lägger i vägen för den straffade att kunna återförsona sig med samhället och följaktligen att kunna bereda sig en ärlig utkomst, har jag ansett mig icke böra lemna detta tillfälle ur händer att i någon mån understödja de försök, här blifvit gjorda, för att undanröjda nämnda hinder. Till bemötande af de skäl, Utskottet anført mot bifall till motionärens förslag, vill jag till hvad föregående talaren redan erinrat endast tillägga, att, då straffen verkställas enligt cellsystemet, man bör kunna antaga, att brottslingen genom att undergå sitt straff icke blifvit försämrad, utan snarare att han derigenom i någon mån kommit till besinning af sin brottslighet och till tanke på bättring och att det således icke finnes större skäl att hysa misstroende mot honom, *sedan* han undergått sitt straff, än derförut. Jag skulle således i konsekvens härmed helst velat förorda bifall till den motion, öfver hvilken Utskottet meddelat nu föredragna utlåtande, men då Andra Kammaren, hvars flertal representerar just den samhällsklass, som torde hafva största motviljan för dessa straffade personer, gått så långt, att den velat medgifva den modifikation i lagbudet, att ådömandet af straffpåföljden förlust af medborgerligt förtroende för ringare förbrytelser skulle få bero på domarens pröfning, vill jag, anslutande mig till denna åsigt, yrka bifall till reservanternes förslag. Detta sker likväl i förhoppning att Kongl. Maj:t, i händelse Kongl. Maj:t finner för godt att fästa afseende vid den skrifvelse, som kan komma att aflätas, skall närmare bestämma gränserna för domarens pröfningsrätt, det vill säga fastställa i afseende på hvilka arter af brott en sådan pröfning må ega rum.

Herr Lagerstråle: Jag skall icke mycket sysselsätta mig med gendrifvande af den förste ärade talarens anmärkningar mot de af Utskottet för sitt afstyrkande betänkande åberopade motiv. Dessa äro desamma, som anfördes i ett vid 1877 års riksdag afgifvet utlåtande,

som sedermera bifölls af båda Kamrarne, och endast ett återupprepande af hvad Utskottet vid 1878 års riksdag, då frågan ånyo förekom, androg till stöd för sin åsigt, som äfven då var Kamrarnes. Men jag skall något fästa mig vid det förslag, reservanterne inom Utskottet framställt och de båda siste talarne omfattat, nemligen »att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t begära, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till sådana förändringar i strafflagen, att då någon första gången sakfälls för brott, som medför förlust af medborgerligt förtroende, det må, utom då fråga är om de gröfsta arter af dessa brott, bero på domarens pröfning, huruvida nämnda straffpåföljd bör ådömas eller icke.»

Kan det vara en riktig grundsats, att, då lagen för ett visst brott utsätter straffpåföljden förlust af medborgerligt förtroende, lemna domaren öppet att icke ådöma denna påföljd? Redan genom Kongl. Förordningen den 31 Oktober 1873 har till domaren öfverlemnats, att, då förlust af medborgerligt förtroende skall ådömas för viss tid, bestämma denna tid från ett till tio år; således en ganska stor latitud. Efter reservanternes förslag skulle domaren äfven kunna ingå i bedömande, huruvida ens någon förlust af medborgerligt förtroende skulle följa för brottslingen. Mig vill det synas, som om derigenom en ren benådningsrätt skulle på domaren öfverflyttas; ty det bör väl icke vara domaren tillåtet att gå så långt i frihet, att ett för visst brott i lagen utsatt straff kan af honom lemnas utan tillämpning.

Det har af den förste talaren framhållits, att i många fall och i afseende å många förseelser synnerligen ömmande omständigheter kunna förekomma. Det är sant, men gällande strafflag lemnar verkligen att domstolarne så stort spatium i fråga om straffbestämmelser, att, efter hvad jag tror, en ännu större utsträckning deraf icke torde vara af behofvet påkallad eller kunna grundas på någon lämplig princip. Jag kan för min del icke annat än tillstyrka bifall till hvad Lag-Utskottet föreslagit och såväl denna Kammare som Medkammaren under två på hvarandra följande riksdagar, vid den senaste riksdagen så pass ostridigt, att icke ens någon omröstning ifrågakom, antagit.

Herr Lindström: Det är sant, såsom den siste ärade talaren sagt, att föregående riksdagar icke velat godkänna de åsikter, som ligga till grund för den reform, hvarom nu är fråga. Öfvertygelsen mognar i vårt land långsamt, men den har emellertid nu mognat så mycket, att Riksdagens Andra Kammare denna gång med en öfvervägande majoritet godkänt hufvudsyftet i motionärens förevarande förslag. Således har Andra Kammaren genom sitt afgifna votum temligen tydligt lagt i dagen, att *folkuppfattningen* rörande detta ärende nu står på en annan punkt än den förut gjort.

Den talare, jag nu bemöter, yttrade äfven något om grundsatser och att det vore värdigt förändra en grundsats sådan som den, hvilken nu är bestämmande för den i vårt land gällande strafflagstiftningen. Det förnämsta kännetecknet på en god grundsats är det, att deraf följer hvad som gjorde den till grundsats. Om här ifrågavarande grundsats på sin tid kunnat anses god, är det därför icke sagdt, att den nu är det; och för öfrigt har hufvudgrundsatsen i hela vår straff-

Upphörande af påföljden af medborgerligt förtroendes förlust för ringare brott.
(Forts.)

Upphörande af påföljden af medborgerligt för- troendes för- lust för rin- gare brott.

lag blifvit betydligt modifierad genom latitudsystemet. Det har redan blifvit lemnadt åt domaren hvad den siste ärade talaren behagade kalla ett slags benådningsrätt. När så har kunnat låta sig göra i fråga om sjelfva lagens hufvudbeståndsdel, sjelfva straffarten, hvarför då icke äfven i fråga om straffpåföljden? Jag för min del kan icke inse, att ur denna synpunkt något hinder skulle möta för den ifrågasatta skrivel- sens aflåtande till Kongl. Maj:t, helst Kongl. Maj:t icke behöfver hålla sig så strängt till ordalagen i hvad som kan blifva af Riksdagen uttryckt, utan åt lagbestämmelsen kan gifva en sådan uppställning, att det af den ärade talaren förutsedda hindret helt och hållet undanrödjes. Till sist ber jag att få ännu en gång påpeka, att genom bifall till reservationen icke skulle förordas lindring i straffpåföljden för andra än dem, som första gången för brott sakfällas. Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till reservanternes förslag.

(Forts.)

Herr Lindgren: Jag har icke inom Utskottet deltagit i behandlingen af förevarande ärende, emedan jag vid tiden derför var bortrest, men anhallér emellertid att nu få uttala min åsigt i frågan. Jag instämmer till alla delar såväl i Utskottets motivering och det slut, hvartill Utskottet kommit, som äfven i allt hvad Utskottets ärade ordförande här nyss anført. Det är icke längre sedan än år 1873, som en väsentlig förändring skedde rörande denna straffpåföljd. Nu är man emellertid icke nöjd dermed, utan vill ytterligare tumma på vår strafflag. Sannolikt har aldrig någon lag varit föremål för så många ändringsförslag och tumningar som just strafflagen. Jag tror, att den straffpåföljd, lagen nu bestämmer, är så noga afvägd efter allmänhetens rättskänsla och föreställning om hvad som bör utgöra den rätta straffpåföljden, att det torde vara alldeles förgäfvets för lagstiftaren att söka åstadkomma någon ändring i detta afseende. Min erfarenhet under trettio års tjänstgöring såsom domare i en trakt, som är bekant för sina många och grofva brottmal, har hos mig stadfäst den öfvertygelse, att den här ifrågasatta mildringen i straffpåföljd alldeles icke är af behofvet påkallad eller för närvarande tillräddig. Den moderna filantropien är icke i min smak och jag har icke haft anledning att sälla mig till den. Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Lag- Utskottets förevarande Utlåtande, dels afslag derå och bifall till den vid Utlåtandet fogade reservationen, framställdes propositioner på dessa yrkanden och besvarades, den första med många ja jemte åtskilliga nej och den senare med många nej jemte åtskilliga ja; hvarefter proposition på bifall till Utlåtandet förnyades, och sedan dertill svarats många ja jemte åtskilliga nej, förklarades denna proposition vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Lindström* begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller Lag-Utskottets Utlåtande N:o 18, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren Utlåtandet och antager det förslag, som framstälts i Herr Torpadies vid Utlåtandet fogade reservation.

*Upphörande
af påföljden
af medbor-
gerligt för-
troendes för-
lust för rin-
gare brott.
(Forts.)*

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 37.

Nej — 10.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets den 17 Mars bordlagda Utlåtande N:o 12, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Åttonde hufvudtitel.

Vid föredragning af Stats-Utskottets den 17 Mars bordlagda Memorial och Utlåtanden:

N:o 20, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande en punkt af Stats-Utskottets Utlåtande angående riksstatens Femte hufvudtitel;

N:o 21, med förslag till voteringsproposition och sammanjemkning i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i tvenne frågor rörande anslagen under riksstatens Sjette hufvudtitel;

N:o 22, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande en punkt af Stats-Utskottets Utlåtande angående regleringen af utgifterna under riksstatens Sjunde hufvudtitel;

N:o 23, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut angående Kongl. Maj:ts förslag i fråga om sättet för utgående af det utaf Jemtlands läns landsting utfästa bidrag till byggande af tvärbanan mellan Torpshammar och riksgränsen;

N:o 24, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

N:o 25, om anvisande af de i Regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor;

N:o 26, med anledning af väckt motion om utgifvande af ett sakregister till riksdagshandlingarne för åren 1809—1866;

blefvo alla de i dessa Memorial och Utlåtanden intagna voteringspropositioner, sammanjemkningsförslag och hemställanden af Kammaren godkända och bifallna.

Föredrogs och bifölls Lag-Utskottets den 17 Mars bordlagda Utlåtande N:o 19, i anledning af väckt motion om stadgande af skyldighet för utländsk man att vid talans anställande inför svensk myndighet mot svensk man ställa borgen för kostnad och skada.

Efter föredragning af Andra Kammarens den 17 Mars bordlagda protokollsutdrag N:o 110, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 8, i anledning af väckt förslag om underdånig skrifvelse med begäran om ändring i sättet för markgångsprisens åsättande och markgångstaxornas uppställning; beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende för vidare utredning till sitt Tillfälliga Utskott N:o 2.

Anmälades och bordlades nedannämnda ärenden:

Konstitutions-Utskottets Memorial N:o 3, angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll;

Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 12, angående allmänna bevillningen;

samt Andra Kammarens protokollsutdrag:

N:o 118, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 11, i anledning af väckt motion om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om ändring af 1 § i Kongl. Förordningen den 21 Mars 1844 om förbud mot lotteri-inrättningar; och

N:o 119, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 12, i anledning af Herr F. W. Dahls motion angående åtgärder för utredning af näringarnes ställning;

hvarefter Kammaren, uppå Herr Talmannens framställning, beslöt, att dessa ärenden skulle uppföras främst på föredragningslistan för nästa sammanträde.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag; hvarefter Kammaren åtskildes kl. 2 e. m.

In fidem
O. Brakel.